

23. 1. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Promlčení nároku na náhradu nemajetkové újmy v případě nezákonného trestního stíhání a dobré mravy

Listina základních práv a svobod ve svém článku 36 odst. 3 zakotvuje každému právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím orgánu veřejné moci. Jedním z případů, při kterém stát odpovídá za škodu[1] způsobenou při výkonu státní moci, je vedení nezákonného trestního stíhání[2] ve smyslu zákona č. [82/1998](#) Sb., zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „OdpŠk“).

K samotné odpovědnosti státu musí být nejprve naplněny zákonné podmínky pro vznik nároku na náhradu újmy za nezákonně vedené trestní stíhání, přičemž relevantní ve vztahu k odpovědnosti státu je dle ustálené rozhodovací praxe především výsledek trestního stíhání.[3] Každé zahájení trestního stíhání je bezesporu způsobilý významně negativním způsobem ovlivnit život člověka.

V případě zproštujícího rozsudku (popř. zastavení trestního stíhání z jiného důvodu) pak v mnohých případech vzniká trestně stíhané osobě (dále jen „Poškozený“), kromě nároku na náhradu škody, i nárok na náhradu nemajetkové újmy, který má do určité míry sloužit jako kompenzace neoprávněného zásahu do životní sféry jednotlivce. Podmínky vzniku takového nároku v jednotlivých případech představují složitou problematiku významně přesahující rozsah tohoto článku. Zajímavou právní otázkou v oblasti odškodňování v režimu OdpŠk tvoří institut promlčení, především pak promlčení nároku na náhradu nemajetkové újmy, kterému je věnován tento stručný příspěvek.

Za účelem získání náhrady újmy za nezákonně trestní stíhání je nezbytné, aby ke splnění hmotněprávních podmínek vzniku nároku přistoupilo také aktivní jednání Poškozeného, který se musí v průběhu celého trestního řízení bránit proti obvinění a zároveň musí po jeho skončení v zákonem stanovených lhůtách uplatnit svůj nárok žádostí u příslušného orgánu.[4]

Zákon (OdpŠk) upravuje délku promlčecí doby[5] rozdílně od obecného režimu zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, přičemž pro jednotlivé druhy nároků jsou navíc tyto časové úseky upraveny odlišně. V případě nároku na náhradu nemajetkové újmy je délka subjektivní promlčecí doby 6 měsíců (objektivní 10 let) a počíná běžet „ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o vzniklé nemajetkové újmě“[6]. Výkladový problém v citovaném ustanovení může představovat přesné určení okamžiku, kdy se Poškozený o nemajetkové újmě „dozvěděl“.

Na první pohled by se mohlo zdát, že promlčecí doba počíná běžet např. okamžikem vyhlášení zproštujícího rozsudku (za předpokladu nabytí právní moci při vzdání se práva na odvolání ze strany

státního zástupce) a konec této doby nastane, bez ohledu na další skutečnosti, marným uplynutím 6 měsíců. Při posuzování a určování mezníků této promlčecí doby však v praxi mohou u konkrétních případů nastat výkladové problémy.

Zákon č. [141/1961](#) Sb., zákon o trestním řízení soudním (dále jen „tr. řád“) dává soudům povinnost písemně vyhotovit rozsudek a předat jej k doručení ve lhůtě, podle okolností, pěti až maximálně dvaceti pracovních dnů. V obtížných případech stanovuje z těchto lhůt výjimku předseda jednotlivého soudu.[7] Ve složitějších trestních kauzách s vyšším počtem obviněných však mnohdy trvá sepsání a doručení písemného vyhotovení rozsudku dlouhou dobu (v některých případech i déle než 6 měsíců od vyhlášení rozsudku). Podle gramatického výkladu OdpŠk by to v rozsáhlých kauzách znamenalo, že Poškozený by pro zachování promlčecí doby musel podat žádost o náhradu újmy k MS dříve, než by mu bylo doručeno písemné vyhotovení pravomocného rozhodnutí. Poškozený by v takovém případě byl nucen vyčíslit výši jemu způsobené újmy, aniž by měl možnost se seznámit s odůvodněním takového rozhodnutí. Významnou roli v obdobných případech by měl hrát korektiv dobrých mravů jako jeden ze základních principů právního řádu.[8]

Výše popsanou otázkou se již zabýval Ústavní soud České republiky, který v nálezu ze dne 14. září 2016, sp. zn. I. ÚS 1532/16 (dále jen „Nález“), uvedl: *„odůvodnění soudu může mít přímý vliv na výši způsobené nemajetkové újmy... Tyto úvahy vedou Ústavní soud k závěru, že teprve po obdržení písemného vyhotovení pravomocného zprošťujícího rozsudku je v řadě případů bývalý obžalovaný schopen naznat, zda mu vznikl nárok na náhradu nemajetkové újmy za nezákonné stíhání a jaká je jeho výše.“*

Odůvodnění soudního rozhodnutí představuje jeden ze základních atributů práva na spravedlivý proces a zároveň elementární součást převážné většiny rozhodnutí vydaných orgány veřejné moci. Podle výše zmiňovaného Nálezu lze za určitých okolností úspěšně odmítnout námitku promlčení nároku na náhradu nemajetkové újmy v případech, kdy Poškozený obdrží písemné vyhotovení (např. zprošťujícího rozhodnutí) až po marném uplynutí promlčecí doby. Toto marné uplynutí promlčecí doby je totiž způsobené státem (konáním, resp. nekonáním orgánů činných v trestním řízení) a ten se nemůže promlčení sám dovolávat, neboť neposkytl Poškozenému informace nutné k náležitému uplatnění nároku, ač je k tomu ze zákona povinen.[9]

Závěr

OdpŠk, oproti obecným promlčecím lhůtám/dobám dle jiných právních předpisů, stanovuje poměrně krátkou dobu k uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené státem. Počítání šestiměsíční promlčecí doby od vyhlášení rozhodnutí oproti doručení písemného odůvodnění není obecně protiústavní.[10] V jednotlivých případech je však podle konkrétních okolností případů nezbytné přihlídnout zejména k době vyhotovení písemného vyhotovení rozsudku, případně i k jiným závažným okolnostem neuplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy včas, resp. v promlčecí době, ze strany Poškozeného.

Poškozený má podle Ústavního soudu na základě obsahu odůvodnění rozsudku možnost se rozhodnout, zda bude požadovat náhradu nemajetkové újmy (často v penězích), a především v jaké konkrétní výši nárok na náhradu nemajetkové újmy uplatní u Ministerstva spravedlnosti. Promlčecí doba je v takovém případě relativně krátká a je správné, že Poškozenému má být poskytnut dostatečný časový prostor pro seznámení se s písemným vyhotovením odůvodnění, aby si náležitě mohl rozmyslet, zda újmu pocítuje, zda vůbec požadovat náhradu nemajetkové újmy v penězích, a především pak v jaké konkrétní výši.[11]

Na základě výše uvedeného, s přihlídnutím ke zmíněnému Nálezu, dlouhé čekání na doručení

písemného vyhotovení rozsudku prakticky, v souladu s ústavními hodnotami, nepřímou prodlužuje promlčecí dobu k uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy ve smyslu OdpŠk v případě, kdy ani soud nestihne do 6 měsíců od vyhlášení vyhotovit rozsudek písemně.

Pokud Poškozený obdrží písemné vyhotovení rozsudku v relativně krátké době po jeho vyhlášení, pravděpodobně nebude mít později možnost úspěšně odmítnout námitku promlčení pro její rozpor s dobrými mravy. Takovou možnost má ovšem v případě, kdy soud je sám v prodlení s písemným vyhotovováním odůvodnění rozsudku tak dlouho, že dojde k uplynutí promlčecí doby nároku na náhradu nemajetkové újmy. Za situace, kdy Poškozený obdrží písemné vyhotovení zprošťujícího rozsudku např. krátce před koncem promlčecí doby (tedy před 6 měsíci od vyhlášení), bude potenciální námitku promlčení (za předpokladu uplatnění nároku po marném uplynutí promlčecí doby) nutno posuzovat individuálně s ohledem na konkrétní okolnosti případu tak, aby doba k uplatnění nároku byla pro Poškozeného přiměřená k náležitě ochraně jeho práv v důsledků nezákonného trestního stíhání orgány činnými v trestním řízení.

Posledně popsaná situace však nebyla doposud u nejvyšších soudních instancí řešena. V každém případě představuje výše popsaná otázka námět pro další diskuzi, i vzhledem k možné budoucí rozhodovací soudní praxi.

Mgr. Tomáš Kadlec,
advokátní koncipient

JUDr. Lenka Příkazská,
advokátka

[HSP & Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: ak@akhsp.cz

[1] pozn. Přesněji obecně za újmu, která v sobě zahrnuje škodu a nemajetkovou újmu, ke které v mnohých případech nezákonně vedeného trestního stíhání nepochybně dochází.

[2] § 5 písm. a) ve spojení s § 8 odst. 1 OdpŠk

[3] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. června 2016, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011

[4] Dochází-li k újmě v trestním řízení, je tímto orgánem jednajícím za stát dle § 6 odst. 2 písm. a) OdpŠk Ministerstvo spravedlnosti (dále je „MS“)

[5] OdpŠk pracuje nadále s terminologií předchozího občanského zákoníku, tedy uvádí promlčecí dobu nikoliv lhůtu

[6] § 32 odst. 3 OdpŠk

[7] § 129 odst. 3 tr. řádu

[8] Podle nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 3. dubna 2018, sp. zn. II. ÚS 76/17: „Institut dobrých mravů je tedy jakousi otevřenou "branou", kterou mohou být do podústavního práva "vpuštěny" ústavní hodnoty a principy v situacích, kdy výklad zákona vede k nespravedlivým či z ústavního hlediska jinak problematickým a nepřiměřeným důsledkům.“

[9] Nález Ústavního soudu ze dne 14. září 2016, sp. zn. I. ÚS 1532/16

[10] Tamtéž.

[11] Výše požadované náhrady újmy může být relevantní i v případném budoucím soudním sporu Obviněného proti státu, a to s ohledem na zásadu přiznávání nákladů řízení podle úspěchu ve věci.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)